

“JE HOEFT GEEN GROOT LAND TE ZIJN OM GROOTSE DINGEN TE DOEN”

WAAR MOET BELGIË STAAN IN 2030?

Samen met zijn leden-sectorfederaties werkte het VBO hard om een toekomstplan voor ons land ‘Horizon België 2030’ uit te tekenen. Een plan om van België een stabiel en efficiënt land te maken waar het vruchtbaar ondernemen en aangenaam werken en leven is. De ambitie? “Deel uitmaken van de toplanden die de maatschappelijke transitie met glans doorstaan.” Aan het woord zijn Bart De Smet (voorzitter VBO) en Pieter Timmermans (CEO). “We blijven realisten, maar het moet echt wel vooruitgaan!”

Mist ons land een duidelijke en onderbouwde langetermijnvisie?

Bart De Smet (BDS): “De voorbije vijftien jaar kreeg ons land met tal van crisissituaties af te rekenen, van de financiële crisis over de euro- en de migrantencrisis tot de brexit en coronapandemie, en nu de huidige oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Dat, samen met ‘s lands complexe politieke context, maakt het voor het beleid zeker niet gemakkelijk om op lange termijn te denken en te handelen. Maar dat mag geen alibi zijn om pas in te grijpen wanneer het kalf bijna is verdronken. En dat gebeurt veel te vaak. Kijk naar de pensioen-, arbeidsmarkt- of energiedossiers. In plaats van de werven continu bij te spijkeren, zouden we beter een blauwdruk maken van waar we over vijf of tien jaar willen staan. En het traject uitstippelen om daar te geraken, goed beseffend dat er onderweg altijd wel brandjes zullen moeten worden geblust.”

Pieter Timmermans (PT): “De insteek voor een beleid is te vaak een concreet, specifiek probleem. Terwijl de basis zou moeten zijn een visie, een strategie die als leidraad dient om specifieke issues aan te pakken. Door gebrek aan visie zakt ons land bijna onzichtbaar weg van de kop naar de middenmoot, en misschien zelfs de staart van het peloton. Hoe langer je wacht om dingen fundamenteel aan te pakken, hoe kleiner de kans om structureel te kunnen veranderen.”

Het VBO geeft een voorzet met het toekomstplan ‘Horizon België 2030’?

BDS: “Je hoeft geen groot land te zijn om grootse dingen te doen. Kijk maar om je heen voorbeelden genoeg van kleine landen die zich veel sterker positioneren dan België. ‘Horizon België 2030’ is in de eerste plaats een analyse, maar dan wel één waaraan we ook een plan van aanpak koppelen. Waar staan we vandaag? Wat willen we bereiken? En wat moet er daarvoor gebeuren? Tegelijk geven we de boodschap dat alle stakeholders, werkgevers, consumenten, overheden, politiek, ... zich samen zullen moeten inspannen om die doelstellingen te halen.”

Moeten we naar een andere vorm van ‘coalitie’ tussen politiek en business?

PT: “Laat alvast één ding helder zijn: bedrijven vormen niet het probleem, maar zijn deel van de oplossing. Dat maken we met ‘Horizon België 2030’ heel duidelijk. Waar zouden we vandaag staan zonder bedrijven die miljoenen mensen aan het werk zetten? Zonder bedrijven die miljarden investeren? Ze zijn voortrekkers in de transformatie, geen volgers. Sterker, ze vormen een noodzakelijke katalysator. Daarbij gaan economische en maatschappelijke belangen hand in hand: ze zijn complementair, geconnecteerd en afhankelijk van elkaar. Maar ondernemend België kan het niet alleen. We hebben de creativiteit, het innovatievermogen en de talenten van iedereen meer dan nodig.”

BDS: “Als grootste werkgeversorganisatie van het land verzoenen we bottom-up met top-down. Met ‘Horizon België 2030’ geven we een richting aan die maatschappijbreed wordt gedragen door ondernemingen en sectoren uit alle hoeken van het land, groot en klein (lees ook het artikel ‘Inspireren en geïnspireerd worden’ p.18). Tegelijk streven we naar een co-creatie tussen werkgevers en werknemers, tussen jongeren en ouderen, tussen burgers van verschillende origine, tussen overheden. We kunnen niet anders dan samenwerken in het belang van de welvaart voor iedereen, om echt waarde te creëren voor een inclusieve maatschappij waar niemand wordt achtergelaten. Dat alles zit vervat in de baseline van het VBO ‘Creating value for society’.”

WORTELS-STAM-KRUIJN

Jullie illustreren het toekomstplan met een metafoor: een gezonde en levendige boomstam moet sterke wortels hebben om stevige takken te kunnen dragen.

PT: “De boom staat voor leven, groei, positieve vooruitgang, groen. Hij moet, zeker in tijden van storm, stevig kunnen wortelen in vruchtbare grond. Een stevige stam kan een brede kruin met veel takken dragen. De overheden moeten zorgen voor een vruchtbare bodem om te kunnen ondernemen. De stam, het economisch weefsel, staat symbool voor slagkrachtige bedrijven, voor een dynamische, productieve economie. Die heb je nodig om maatschappelijk relevante uitdagingen (de takken) aan te gaan, zoals mobiliteit, pensioen, energie, digitalisering, cybersecurity, circulaire economie, ... En de groene frisse bladeren zijn de burgers en ondernemingen voor wie het goed verblijven is in ons land. De voorbije decennia is vooral gewerkt aan de takken.

“WE MOETEN SAMENWERKEN IN HET BELANG VAN EEN WELVARENDE, INCLUSIEVE MAATSCHAPPIJ WAAR NIEMAND WORDT ACHTERGELATEN”

BART DE SMET, VOORZITTER VBO FEB

DNA BELGIË IN 2030

TAKKEN

- 80% van de Belgen aan het werk
- Koploper in R&D, digitalisering en innovatie
- Verder de omslag maken naar een circulaire economie
- Vlot verkeer van personen en goederen: 30% minder file-uren in 2030
- Zekere, betaalbare én duurzaam opgewekte energie
- Faire en betaalbare pensioenen
- Internationaal een baken van vrijhandel en openheid
- Goed voorbereid op grote rampen en crisissen

STAM

- Competitieve economie zonder loonkostenhandicap
- Een sterker groeiende economie met respect voor onze planeet

WORTELS

- Performant onderwijs afgestemd op de arbeidsmarktnoden
- Vruchtbaar ondernemersklimaat met veel minder administratieve lasten
- Goed functionerende arbeidsmarkt die transitie faciliteert
- Uitstekende infrastructuur (5% van het bbp), klaar voor groene en digitale revoluties
- Eenvoudige fiscaliteit die werken én ondernemen (20%-tarief) beloont en transitie bevordert
- Efficiënte overheden door meer digitalisering en een motiverend statuut
- Kwaliteitsvolle en afdwingbare regelgeving

De kruin wordt almaar zwaarder, terwijl de stam verzwakt en de wortels steeds minder goed verankerd zijn in de bodem. Het hoeft dus niet te verwonderen dat de bladeren (burgers, ondernemers, gepensioneerden, ...) het moeilijker krijgen om te bloeien.”

BDS: “Zelfs een boom met een stevige stam zal vallen als die niet voldoende diep kan wortelen in een arme bodem. Een boom met diepe wortels en een stevige stam kan veel dragen en is bestand tegen crisissen. Vandaag staan we te zwak of zijn we onvoldoende voorbereid om onze welvaart optimaal te beschermen tegen de effecten van schokken en spanningen van toekomstige, nabije en verre, gebeurtenissen of crisissen, zoals de watersnood in Wallonië, een pandemie, een geopolitieke cyberaanval, een grondstoffen- of energietekort, ... Hoe stevig de stam ook is, als maatschappij moet je snel kunnen schakelen, zelfs als je wordt geconfronteerd met een onvoorziene crisis.”

PT: “We moeten naar een maatschappij, een economie die competitief, duurzaam, innovatief en wendbaar is. Pas dan zullen we ons als land kunnen handhaven in de groep van de belangrijkste economische landen. We moeten vandaag de zaadjes planten om alle geesten in diezelfde richting te krijgen. Wachten tot 2030 is geen optie. Vandaar ons toekomstplan.”

De Sustainable Development Goals vormen de centrale as waarrond de voorstellen en acties van het VBO zijn opgebouwd. En toch luidt de vraag niet ‘Bereiken we alle SDG-doelstellingen tegen 2030’, maar veeleer ‘Hoe SDG-proof kunnen we ons land maken?’

BDS: “We beseffen allemaal dat er een aantal dingen fundamenteel moeten veranderen. Maar door objectieven te stellen op heel lange termijn – denk aan de Europese milieu-, energie- en klimaatdoelstellingen 2050 – lopen we het risico dat we die fundamentele beslissing voor ons uit blijven schuiven. De kernuitstap bijvoorbeeld staat al bijna 20 jaar op de politieke agenda, maar pas dit jaar werd de knoop finaal doorgehakt. Te laat om de meest optimale keuzes te maken voor een duurzame energietransitie.”

PT: “2030 is geen gebetonneerde deadline, maar een horizon waar we naarmate we dichterbij vorderen verder voorbij kunnen kijken. Op die manier verleggen we voortschrijdend de grenzen van ons streven en van ons kunnen. De fundamentele nood aan ‘economische groei’ zal nooit vanaf dag één perfect matchen met de finaliteit van de SDG’s en omgekeerd. De grootste verdienste van de SDG’s is dat ze een onomkeerbaar proces in gang hebben gezet, een afgebakende structuur bieden en een duidelijke visie. De kunst is om die visie te vertalen naar de specifieke context van België. En de doelstellingen zo goed als mogelijk te bereiken met concrete, maar haalbare resultaatsverbintenissen. We durven in het plan ‘Horizon België 2030’ dromen, maar tegelijk blijven we realistisch.”

“2030 IS GEEN GEBETONNEERDE DEADLINE, MAAR EEN HORIZON WAAR WE NAARMATE WE DICHTERBIJ VORDEREN VERDER VOORBIJ KUNNEN KIJKEN”

**PIETER TIMMERMANS,
CEO VBO FEB**

“WIE TIJD MISBRUIKT OM VERANDERING VOOR ZICH UIT TE SCHUIVEN, IS FOUT BEZIG”

**PIETER TIMMERMANS,
CEO VBO FEB**

BDS: “Afhankelijk van het profiel van je land of maatschappij, van de cyclus van je welvaartsopbouw, van de specifieke eigenschappen van je economie (productie- of kennisgedreven) moet je je SDG-bakens uitzetten. Je kunt onmogelijk excelleren op alle 17 SDG-domeinen tegelijk. Maak keuzes die in lijn liggen met je sterktes als land, als economie, als stakeholder en munt uit in die domeinen. Terug naar de metafoor van de boom: de bodem, de wortels, de stam, de takken en bladeren ... elk deel moet sterk genoeg zijn om als geheel stand te houden en te groeien.”

DUURZAME TRANSITIE

In welke mate sluit ‘Horizon België 2030’ aan bij de Europese ambities inzake strategische autonomie voor de Europese industrie, in de transitie naar klimaatneutraliteit en digitaal leiderschap?

PT: “Het plan steunt onmiskenbaar de verdere Europese integratie. België is amper 30.000 km² groot, we hebben Europa meer dan ooit nodig. Vraag is of we kiezen voor een absolute EU-soevereiniteit – laat ons alles zelf en op eigen bodem doen – of stellen we ons eerder meer gematigd op? Onze voorkeur gaat uit naar de gematigde strategie. Natuurlijk wijzen we protectionisme ondubbelzinnig af. De open handel met derde landen is immers een van Europa’s sterkste troeven en absoluut noodzakelijk voor onze open Belgische economie. Maar tegelijkertijd mogen we ook niet naïef zijn.”

BDS: “Let wel, u hoort ons niet zeggen dat Europa voor geen enkel product (te) afhankelijk is. Maar wel dat we onze ‘ware’ afhankelijkheid duidelijk moeten identificeren, samen met de bedrijfswereld. En op basis van die bevindingen ons reactievermogen moeten versterken. Dankzij een open economie en een doelgerichte diversificatie zullen we toekomstige crisissen beter het hoofd kunnen bieden.”

PT: “Europa kan onmogelijk in alle domeinen op eigen benen staan. Het beschikt daarvoor over onvoldoende grondstoffen, energie is daar hét voorbeeld van. Aan de andere kant moet Europa haar troeven – waarbij ons land ook een rol kan spelen – inzetten op het wereldtoneel. Daarom pleiten wij om op alle niveaus het concept ‘free, fair and rules-based trade’ te verdedigen. Dat betekent sterke internationale akkoorden smeden, zonder naïef te zijn. Goede en duidelijke afspraken maken goede vrienden.”

Beseffen kmo’s – die trouwens de backbone vormen van onze economie – voldoende dat ook zij, naast de grote corporate ondernemingen, een fundamentele rol spelen in de duurzame transitie van ons land?

BDS: “Onderschat hun kracht en impact allerminst, maar besef tegelijk dat het een immense opdracht is om als kmo de omslag naar duurzaam ondernemen op eigen houtje te klaren. Daarom is het zo belangrijk dat ze maximale steun krijgen van de werkgeversorganisaties en sectorfederaties.”

PT: “In weinig landen in de wereld is de verwevenheid tussen kmo’s en grote ondernemingen zo sterk als bij ons. Dat betekent ook dat als Europa grote ondernemingen bijvoorbeeld verplicht om de risico’s op het schenden van mensenrechten, arbeids- en milieunormen en gezondheid in kaart te brengen en een systeem uit te werken om die risico’s weg te werken – de zgn. ‘Due Diligence’-richtlijn – dat sowieso doorsijpelt naar de kmo’s waarmee ze samenwerken.”

BDS: “Omgekeerd zijn kmo’s vaak pioniers in bijvoorbeeld circulair ondernemen en zijn ze voor de grote bedrijven een bron van kennis, knowhow en ervaring. Kortom, de wisselwerking tussen beide is een sterke hefboom in de transitie naar duurzaam ondernemen.”

PT: “Ik zie evenwel twee valkuilen. Enerzijds de ‘red tape’ van overheidswege die alle creativiteit en dus vooruitgang smoort. En twee, je doet een tanker niet zomaar van koers veranderen. Dat vergt tijd. Schiet niet op bedrijven die nog in volle transitie zijn, maar vraag wel dat ze aantonen dat ze progressie maken. Wie tijd misbruikt om verandering voor zich uit te schuiven, is uiteraard fout bezig. Wie tijd misbruikt om halsoverkop te forceren, bereikt evenmin zijn doel.”

De transitie naar een duurzame wereld is zaak van iedereen?

BDS: “Het is nog te vaak een wij-tegen-zij-verhaal. Maar ik ben ervan overtuigd dat elke ondernemer, elke werknemer, elke politicus, elke overheidsmedewerker, elke activist, ... bekommerd is over toekomst van zijn of haar kinderen en kleinkinderen. We zitten allemaal in dezelfde boot.”

PT: “Iedereen zal zijn gedrag moeten aanpassen. Maar daar speelt het vooruitgangsoptimisme ons parten. Na het wiel, kwam de fiets, eerst zonder, dan met ketting. Dan de auto, met dak en dus extra comfortabel. Vandaag heeft bijna iedereen een auto, liefst uitgerust met geavanceerde technologie en snufjes. En dan komt nu plots de boodschap dat we een stap terug moeten zetten. Dat we anders moeten leren consumeren, werken en leven. Dat botst met ons streven naar altijd beter en comfortabeler. Die omwenteling krijg je enkel voor elkaar door een goede wisselwerking tussen bottom-up- en top-downbeleid.”

BDS: “Hoe dan ook is de omwenteling een enorme maatschappelijke uitdaging. De versnelde energietransitie bijvoorbeeld moet gepaard gaan met sociale begeleidingsmaatregelen opdat we niemand achterlaten. Want het zijn net de mensen met de minste middelen die vaak de grootste energiebesparende ingrepen moeten uitvoeren.”

PT: “Vertaald naar het sociaal overleg betekent dat ‘andere accenten leggen’. Nieuwe thema’s aansnijden vanuit de nieuwe maatschappijvisie. Weg van de logica van de jaren 60 om het overleg te beperken tot loon en rechten op afwezigheid. De sociale partners moeten elkaar terugvinden in een gezamenlijk project, noem het een sociaal pact, waar ze verenigd de schouders onderzetten. Samen gaan voor een duurzamere groei door in te zetten op thema’s die onze welvaart zullen bepalen: een haalbaar pensioen, digitalisering, energietransitie, mobiliteit ...”

Mobiliteit speelt een sleutelrol in de transitie?

PT: “Mobiliteit is per definitie zoals energie en klimaat niet aan gewestgrenzen gebonden. Wat is de zin om het autoverkeer dat Brussel binnenrijdt op één rijvak te persen en zo het fileprobleem nog te versterken? Iedere overheid probeert de andere de loef af te steken, maar intussen is er is nog altijd geen sprake van een interfederale mobiliteitsvisie. Meer samenwerking in verschillende transversale dossiers is van essentieel belang. De overheden zouden die kwesties moeten kunnen inventariseren en zich ertoe verbinden er samen aan te werken. Met het Belgian Mobility Dashboard dat we samen met FEBIAC ontwikkelden, bieden we een schitterend instrument dat kan worden ingezet om een constructief, op feiten gebaseerd debat te voeren en naar oplossingen toe te werken voor de pijnpunten.” (Lees ook het artikel ‘Zit de mobiliteit van morgen op het juiste spoor?’, p. 32).

BDS: “Vergeet niet dat ons land een Europese draaischijf is. Na Rotterdam hebben we de op een na grootste haven ter wereld. Al die binnenkomende goederen worden via ons grondgebied gedispacht. Bovendien gebruiken duizenden buitenlandse vrachtwagens dagelijks onze infrastructuur, onze wegen, maar dragen ze niets bij in het onderhoud daarvan. Rekeningrijden lijkt mij een logische, verdedigbare oplossing. Geen platte belasting voor onze ondernemers en burgers, maar een intelligent gestuurde heffing die wordt gecompenseerd door het schrappen van andere fiscale lasten.”

SYSTEEMFOUTEN

Ook institutioneel wordt het komende decennium een transitie moment? De coronacrisis toonde aan dat de huidige staatsstructuur vatbaar is voor verbetering.

BDS: “Een bedrijf dat relevant wil blijven, kijkt strategisch ver vooruit en maakt op basis van die toekomstvisie concrete actieplannen.

Voor een land is dat in fine niet anders. De voorbije vijftig jaar evolueerde de Belgische Staat van een unitaire naar een federale vorm. Maar, na zes staats hervormingen toonde de coronacrisis meer dan ooit aan dat de huidige staatsstructuur vatbaar is voor verbetering. Het kan efficiënter, meer geïntegreerd, doelmatiger en wendbaarder. Ondernemers en burgers hebben het recht dit te eisen. Met een overheidsbeslag van ruim 55% en een bedroevend laag tevredenheidsgevoel over de werking van de staat, dringen hervormingen zich op.”

Welke systeemfouten moeten eruit?

PT: “Ons plan bevat basisprincipes die vooral socio-economisch van aard zijn en waarbij responsabilisering centraal staat. Bijvoorbeeld: als je de sociale zekerheid splitst – de ruggengraat van de staat – splitst men de facto een land. Of nog: dissocieer consequent federaal arbeidsrecht van regionaal arbeidsmarktbeleid. Leg KPI’s vast en responsabiliseer. Ook: de huidige beslissingsprocedures, zonder hiërarchie van de normen, werken suboptimaal waardoor België steeds minder kan wegen op Europese debatten. En zo zijn er nog. Weet ten slotte wel dat het VBO geen status quo nastreeft. Integendeel. Er moet worden hervormd, dat staat buiten kijf. Hoe dat gebeurt (herfederaliseren, regionaliseren, ...) is ondergeschikt aan het doel, met name een efficiënt werkende staat.”

“WE ZITTEN ALLEMAAL IN DEZELFDE BOOT. EN TOCH IS HET NOG TE VAAK EEN WIJ-TEGEN-ZIJ-VERHAAL”

BART DE SMET, VOORZITTER VBO FEB